

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ Г.С. СКОВОРОДИ

Матеріали
VI міжнародної науково-практичної конференції
«Соціалізація особистості
у сучасних соціокультурних контекстах»

Затверджено
редакційно-видавничою радою
Харківського національного
педагогічного університету
імені Г.С.Сковороди
Протокол № 2 від 02.04.2015 р.

Харків 2015

Редакційна колегія:

Денисенко І.Д. – доктор філософських наук, професор

Куц Г.М. – доктор, політичних наук, професор

Півнева Л.М. – доктор політичних наук, професор

Радіонова І.О. – доктор філософських наук, професор

Роговський О.М. – доктор філософських наук, професор

Затверджено редакційно-видавничою радою

Харківського національного педагогічного

університету імені Г.С.Сковороди

Протокол № 2 від 02.04.2015 р.

Збірник складено за матеріалами VI міжнародної науково-практичної конференції: «Соціалізація особистості у сучасних соціокультурних контекстах», що проходила 15 травня 2015 року у Харківському національному педагогічному університеті імені Г.С.Сковороди.

Видано за рахунок укладачів

Матеріали VI міжнародної науково-практичної конференції «Соціалізація особистості у сучасних соціокультурних контекстах». Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди. – Харків: ХНПУ, 2015. – 136 с.

© Харківський національний педагогічний
університет імені Г.С.Сковороди, 2015

Крюков А.И. Политическая социализация как фактор взаимодействия власти и личности	58
Куц Г.М. Сутність та основні характеристики політичного дискурсу	60
Малявин Е.В. Особенности трансформации и институционализации современных партий в Украине.....	63
Поліщук І.О. Політична культура епохи постмодерну	64
Прокопчук Ю.С. Ідеологічна соціалізація як стабілізуючий чинник суспільного розвитку	66
Ревенко Н.Г. Партийна та виборча системи в Україні: суспільні очікування та політичні реалії.....	69
Савельєва Т.П. Політична комунікація у мережевому суспільстві	72

РОЗДІЛ III. «ДЕСОЦІАЛІЗАЦІЯ ТА РЕСОЦІАЛІЗАЦІЯ ОСОБИСТОСТІ У СУСПІЛЬСТВІ, ЩО ТРАНСФОРМУЄТЬСЯ»

Борисенко Н.О. Основні стратегії ресоціалізації неповнолітніх у вітчизняній психолого-педагогічній практиці	74
Карпєєва Л.Ф., Пелішенко І.І. Ювенальна злочинність: соціологічний вимір	77
Крутий О.М., Лопатченко І.М. Соціально-екологічна модель особистісної соціалізації дітей сиріт.....	80
Марченко И.И. Воздействие происходящих перемен на социализацию личности	82
Пелішенко В.О. Особистість злочинника: визначення, типи, умови формування	85
Стрельнікова О.О. Волонтерська діяльність у сучасному українському суспільстві.....	88
Турко І.І. Вплив зовнішніх чинників на підстави виникнення трудових правовідносин	90
Чернова Л.Є. Фактори адаптації першокурсників до навчання у ВНЗ за сучасних умов розвитку українського суспільства	92

РОЗДІЛ IV. «РЕЛІГІЯ І ДУХОВНА СОЦІАЛІЗАЦІЯ ОСОБИСТОСТІ»

Гужва О.П. Буття та життєтворчість у соціокультурному контексті.....	96
Здоровенко В.В. Досвід розбудови соціального організму як мистецького твору	99
Кузнецов О.І. Духовний інтелект у вимірі духовного потенціалу особистості.....	102

ДУХОВНИЙ ІНТЕЛЕКТ У ВИМІРІ ДУХОВНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ОСОБИСТОСТІ

Підвищення суспільного попиту на освоєння інновацій стимулює актуалізацію відповідних ресурсів особистості, серед яких важливу роль відіграє її ще недостатньо розкритий духовний потенціал.

Велике значення зовнішньої, соціальної форми духовного потенціалу полягає в тому, що він представляє собою доповнення та розвиток внутрішнього потенціалу, простір прояви свободи особистості. Духовний потенціал виступає джерелом внутрішнього розвитку потенціалу, умовою сумісності особистості з суспільством у бутті, фактором включення особистості в суспільство, тобто освоєння проблем (проблеми зачіпають внутрішній світ, актуалізуючи потенціал та потребують його втручання в їх рішення), культури, норм, протиріч, тощо. Крім того, духовний потенціал може розглядатись в контексті соціалізації особистості в суспільстві, у конкретному напрямку діяльності. Духовний потенціал може розумітись як спосіб розвитку самого суспільства, оскільки духовний потенціал вносить у суспільство особистісні переробки, що йдуть від особистості. У культурному вимірі духовний потенціал забезпечує духовне збагачення особистості через текст, мистецтво, тощо.

Соціальна форма духовного потенціалу – це, перш за все, його соціальна сутність, і вже на цій основі виникає те, що дано людині для розвитку, завдяки чому здійснюється участь особистості в соціальних ролях, просторі буття (засвоювання суспільних проблем як своїх), індивідуальна соціалізація в соціальному середовищі. В якійсь мірі, духовний потенціал служить основою для осмислення світу і людського ставлення до нього, при цьому будучи дзеркалом, відображаючим реалії людського буття» [2, с. 31].

У психологічному вимірі духовний потенціал реалізується через концепт духовного інтелекту, який, згідно концепції Д. Зохара і Я. Маршалла,

аналогічно і на додаток до IQ і EQ (emotionalquotient) існує як SQ (від англ. «spiritualquotient» коефіцієнт духовності) [5]. На думку Р. Еммонса, є вужчим поняття, ніж духовність, оскільки є використання ряду інструментів для того, щоб зробити життя більш осмисленим, продуктивним, щасливим, тобто «духовний інтелект» – це механізм, за допомогою якого люди можуть поліпшити загальну якість життя» [3, с. 336]. Автор показує, що духовний інтелект складається з ряду здібностей і включає певні уміння, які і складають базу знань людини і його досвід: 1) здатність до трансценденції; 2) здатність входити в піднесені духовні стани; 3) здатність сакралізувати повсякденний досвід; 4) здатність використовувати духовні ресурси для вирішення життєвих завдань; 5) здатність здійснювати добродійні вчинки.

Узагальнюючи досвід зарубіжних дослідників, Г. В. Ожиганова [1] виділяє наступні важливі аспекти духовного інтелекту і пов'язані з ними духовні здібності:

- екзистенціальний аспект: здатність зустрічатися віч-на-віч з екзистенціальною реальністю (свобода, страждання, смерть; здатність до пошуку життєвих сенсів);

- моральний аспект: здатність до любові, співчуття, дружелюбності, емпатії, здатність до добродійної поведінки (духовна зрілість), пов'язаної з проявом доброти, чесності, терпимості, упокорювання, милосердя, великодушності, благородства, щедрості, відсутності ворожості;

- ментальний аспект (включаючи креативність): широта поглядів, об'єктивність, неупередженість, здатність до інтуїції, здатність до широкого бачення (прозорливість, далекоглядність), здатність до різного роду пізнання

- самопізнання і самоконтроль : здатність фокусувати увагу, здатність зберігати внутрішній контроль і рівновагу, зустрічаючись із складними екзистенціальними проблемами, здатність культивувати моральну поведінку і трансформувати емоції;

- трансцендентний аспект: здатність досягати вищих станів свідомості і самотрансценденції; здатність до розширення свідомості, що дозволяє відчувати цілісність буття і встановити зв'язок між психікою і матерією, душею і тілом.

Кожен з цих п'яти аспектів є повноправною складовою того, що можна було б назвати духовним інтелектом. Погляд на духовність як на набір взаємозв'язаних здібностей – перший крок до розгляду її як форми інтелекту. Таким чином, духовний інтелект складається з ряду здібностей і умінь, які утворюють базу знань або досвід людини. Духовний інтелект – це контекст для виявлення і організації умінь і здібностей, необхідних для адаптивного використання духовності.

Ф. Воган підкреслює необхідність холічного підходу до вивчення духовного інтелекту: «Інтегральне представлення духовного інтелекту припускає множинність його компонентів і розгляд його в контексті цілісного життя. Людина не може претендувати на те, що має розвинений духовний інтелект, якщо духовний інтелект не відбивається на його відношенні до світу у формі мудрості, співчуття і реальних дій» [4, с. 27].

Подальша концептуалізація та операціоналізація поняття духовного інтелекту сприятиме всеосяжному розкриттю сутнісних сил духовного потенціалу особистості.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ожиганова Г.В. Психологические аспекты духовности. Ч.II. Духовные способности / Г.В. Ожиганова // Психологический журнал. — 2010. — Т. 31. — №5. — С. 39—53.
2. Христенко М. А. Духовный потенциал личности: проблемы актуализации: автореф. дисс. . канд. филос. наук / М.А. Христенко. — Волгоград. — 2003. — 26 с.
3. Эммонс Р. Психология высших устремлений: мотивация и духовность личности / Р. Эммонс [пер. с англ.; под ред. Д.А.Леонтьева]. — М. : Смысл. —2004. — 414с.
4. Vaughan F. What is spiritual intelligence? / F. Vaughan. — Journal of Humanistic Psychology. — 2002. — V. 42, № 2. — P. 16—33.
5. Zohar D. Spiritual intelligence: The Ultimate Intelligence / D. Zohar, I. Marshall. — L. : Bloomsbury Publishing, 2000. — 234 p.